

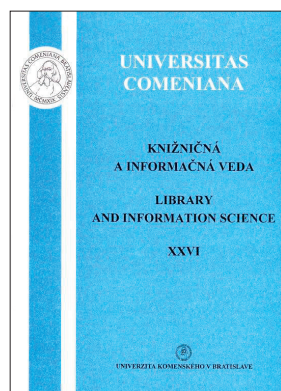
STEINEROVÁ, Jela (ed.). *Knižničná a informačná veda: zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. XXVI.* [online] Bratislava: Univerzita Komenského, 2016. 174 s. [cit. 2017-09-30] ISBN 978-80-223-4252-0. Dostupné z: https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kkiv/Rozne/Zbornik_Kniznicna_a_informacna_veda_26_zbornikkkivxxvi_01.pdf

Sborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského zaměřený na knihovnicko-informační oblast vychází již od roku 1973, resp. 1974. Od roku 1998 nese název Knižničná a informačná veda. Nejnověji byl – s vročením 2016 – vydán již 26. ročník sborníku. Ten obsahuje jedenáct příspěvků doplněných o úvodní slovo prof. PhDr. Jely Steinerové, PhD., a medailonky jednotlivých autorů obsahující i kontaktní údaje. (V dalším textu je pro označení tohoto 26. ročníku sborníku pro jednoduchost převážně používán jednoslovný výraz „sborník“.)

Sborník podává výstižný obrázek o vědecko-výzkumné práci Katedry knihovní a informační vědy Univerzity Komenského včetně specializace katedry a jejich konkrétních výsledků. Je velmi přínosné, že na přípravě sborníku se autorsky podíleli jak učitelé, tak studenti; byly tedy zastoupeny obě složky akademické obce. Zatímco tři příspěvky připravily členky katedry (vedoucí katedry Jela Steinerová, odborné asistentky Miriam Ondrišová a Marta Špániová), pět příspěvků pochází z pera tamějších doktorandů (Lenky Duchoňové, Jakuba Fázika a Františky Tomoriové jako interních doktorandů a Světlany Hrabínové a Patrície Stanové jako doktorandů externích). Další tři příspěvky sepsali absolvent doktorského studia Michal Kaščák, Jana Jakušová, která úspěšně absolvovala rigorózní řízení, a studentka magisterského programu Michaela Kmeťová.

Samotný sborník byl zpracován v rámci výzkumného úkolu VEGA 1/0066/15 Modelování informačního prostředí digitální vědy. Příspěvky Jely Steinerové (s. 7–27), Miriam Ondrišové (s. 28–44) a Marty Špániové (s. 45–66) vznikly v rámci téhož úkolu; u příspěvku Miriam Ondrišové je navíc uveden projekt Univerzitního vědeckého parku Univerzity Komenského v Bratislavě (ITMS 26240220086).

Sborník se zabývá řadou různorodých témat a obsahuje jak teoretické příspěvky, tak příspěvky praktičtějšího rázu. Jela Steinerová přibližuje informační vědu jako transdisciplinární obor, zdůrazňuje její sociální podstatu a uvádí její hlavní témata včetně nových trendů, především vlivu digitální vědy. Miriam Ondrišová prezentuje webometrii a altmetrii jako nové formy měření využívanosti výsledků vědeckého výzkumu, upozorňuje přitom na silná i slabá místa jednotlivých způsobů měření. Marta Špániová podtrhuje roli terminologie při informačních činnostech, zmiňuje i nové vydání mezinárodní normy pro tvorbu tezaurů (ISO 25964) a problematiku propojování různých typů slovníků a jejich využívání v prostředí sémantického webu. Michaela Kmeťová podrobně rozebírá vztah mezi otevřenou, digitální a informační vědou – informační věda by měla být teoretickým základem otevřené vědy, digitální věda (tedy používané nástroje a prostředí) pak jejím společensko-technologickým základem. Jana Jakušová se věnuje kreativě ve vědě jako prostředku pro vznik nových poznatků a shrnuje výsledky výzkumu vnímání

vědecké kreativity ve slovenském prostředí. Michal Kaščák se věnuje fragmentárnosti poznání v informační společnosti, přičemž fragmentární poznání vymezuje jako interpretaci informace bez patřičných souvislostí. Františka Tomoriová se zabývá informační etikou – rozlišuje makroetický přístup, který se zaměřuje na příjemce činu, a přístup mikroetický, jehož středobodem je naopak původce činu. Patrícia Stanová představuje výsledky předvýzkumu informačního chování tzv. generace Googlu a navrhuje předběžný model informačního chování příslušníků této generace. Jakub Fázik ve svém příspěvku nastiňuje vlastní konceptuálně-doménový model sekundární orality. Tak je označováno období, kdy se prostřednictvím zvukových a obrazových forem komunikace vracíme do stavu jako před vynálezem písma. Světlana Hrabinová zdůrazňuje, že principy navrhování použitelných webových sídel pro mobilní zařízení jsou stejné jako principy uplatňované u zařízení desktopových. U mobilních zařízení je však navíc třeba mít na paměti omezení těchto zařízení (např. velikost displeje či problematictější zadávání vstupních dat). Lenka Duchoňová se věnuje pojmu multitasking včetně historického vývoje jeho používání. Všechna jmenovaná témata lze pokládat za aktuální.

S některými dílčími tvrzeními uvedenými ve sborníku je však možné polemizovat. Například Patrícia Stanová v závěru svého příspěvku (na s. 127) píše, že by bylo vhodné vytvořit jakýsi Google pro knihovní zdroje. Kromě toho, že multivyhledávače tohoto typu již existují, by jistě bylo vhodné zmínit i opačný možný přístup, totiž, že by knihovny mohly (měly) své zdroje zpřístupňovat v takové podobě, aby byly snadno indexovatelné vyhledávací typu Google. Tvorba nezávislých knihovních vyhledávačů jednak není tak snadná, jak by se na první pohled mohlo zdát, jednak není jednoduché zajistit, aby se o nich uživatelé dozvěděli a aby je skutečně používali.

Drobnou výhradu mám i k příspěvku Jakuba Fázika. V něm je (především na s. 132 a dále) zmíněno několik významných osobností – mj. W. J. Ong, Vilém Flusser, Marshall McLuhan, Petr Valček, Jiří Trávníček a Jostein Gaarder. Jejich díla jsou citována prostřednictvím překladů nebo novějších vydání, v textu však chybí údaje o tom, kdy byly citované myšlenky zveřejněny poprvé. Tyto údaje by byly užitečné z toho důvodu, aby si čtenář mohl doplnit odpovídající historické souvislosti. Například Marshall McLuhan zemřel v roce 1980 a Vilém Flusser v roce 1991. Své myšlenky proto logicky – například na rozdíl od Jiřího Trávníčka – formulovali v období před výrazným rozšířením informačních a komunikačních technologií ve společnosti. Můžeme se jen domýšlet, s jakými myšlenkami by tyto význačné osobnosti přišly, pokud by působily až v dnešní době. V každém případě, jsou-li srovnávány myšlenky různých osobností působících v různém období, bylo by více než na místě uvést čtenáře do patřičných chronologických souvislostí. S časovou sousledností naopak velmi pečlivě pracuje např. Světlana Hrabinová v tab. 1 na s. 146.

Kromě vědecké a širší odborné veřejnosti jsou příspěvky ve sborníku využitelné i jako rozšiřující studijní literatura pro studenty knihovnicko-informačních vysokých škol, především navazujících magisterských oborů. Pokud bych měla jmenovat pouze jeden příspěvek, který by mohl vrchovatě plnit funkci zdroje pro studium, pak by to byl příspěvek Jely Steinerové (s. 7–27) zaměřený na informační vědu. Ten totiž zahrnuje i tolik diskutované vymezení informační vědy.

Jedině kladně lze hodnotit přítomnost překladů do angličtiny – dvojjazyčně jsou k dispozici úvod, resumé jednotlivých příspěvků i medailonky autorů. Díky tomu se i zahraniční zájemci, kteří neovládají slovenštinu, mohou seznámit s rozsahem vědecko-výzkumné činnosti bratislavské katedry a získat kontakty na jednotlivé odborníky. Zmiňujeme-li jazykovou stránku sborníku, můžeme ještě pro úplnost doplnit, že kromě příspěvku Světlany Hrabinové, který je napsán česky, jsou všechny příspěvky ve slovenštině.

České čtenáře jistě potěší, že v řadě příspěvků jsou citovány zdroje z českého prostředí, mj. hesla z České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV).

Tato databáze je využita především v příspěvku Marty Špániové (s. 45–66), který je věnován významu terminologie pro informační činnost.

Z formálního hlediska má 26. ročník sborníku vynikající úroveň. Je však nutno podotknout, že v příspěvku Michala Kaščáka o fragmentárnosti poznání v informační společnosti je příliš mnoho slov, resp. slovních spojení uvedeno kurzívou a/hebo v uvozovkách. Tento způsob vyznačování je obecně pro odborný text vhodný a nelze proti němu nic namítat, nicméně pokud je nadužíván nebo není užíván předvídatelně a konzistentně, srozumitelnost textu nezlepšuje, spíše je tomu naopak. To je i případ zmiňovaného příspěvku.

Záznamy citovaných zdrojů jsou zpracovány velmi kvalitně. Jedinou výraznější výjimkou je záznam článku z časopisu *Genome Biology* v příspěvku Michaely Kmeťové (na s. 79). U něho je místo obvyklého odkazu obsahujícího identifikátor DOI (v tomto případě by se jednalo o odkaz <https://doi.org/10.1186/s13059-015-0669-2>) uveden několik řádků dlouhý odkaz na web *serialssolutions.com*.

Součástí sborníku je bohatý obrazový a tabulkový aparát – celkem 36 obrázků, sedm grafů a dvě tabulky. Nejobvykleji se jedná o různá schémata, pojmové modely či mapy apod., v případě grafů pak o grafické znázornění výsledků předvýzkumu zástupců tzv. generace Googlu. Velice oceňuji zejména pojmové mapy v příspěvku Světlany Hrabínové (konkrétně na s. 147 a 149). Jsou přehledné a díky šipkám a výslovnému uvedení typu vazeb se v nich čtenář velmi snadno a rychle zorientuje. Pokud jde o grafy, lze pouze doporučit, aby byly v budoucích ročnících sborníku upřednostňovány výraznější ukázky použitých vzorců u vysvětlivek (legend). V příspěvku Patricie Stanové (s. 119–129) nemají některé grafy právě z důvodu méně výrazných ukázek vzorců dostatečnou vypovídací schopnost. U některých obrázků ve sborníku je viditelné, že byly pravděpodobně uloženy v nižším než žádoucím rozlišení.

Je pozitivní, že sborník byl vydán jak v tradiční tištěné podobě, tak rovněž v podobě elektronické (ve formátu PDF). S ohledem na vědeckou komunikaci v mezinárodním měřítku, jejíž podstatné prvky zmiňuje mj. Miriam Ondrišová ve svém příspěvku o alternativním hodnocení vlivů vědeckých výstupů ve webovém prostředí (s. 28–44), by jistě výhledově bylo žádoucí zapojení do systému identifikátorů DOI a přidělování těchto identifikátorů jednotlivým příspěvkům ve sborníku.

Další příležitostí, která zatím zůstala nevyužita, je ucelenější podoba přehledu o dosud vydaných sbornících na webu katedry. V seznamu vybraných publikací (<https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/kkiv/publikacie/>) jsou uvedeny pouze dva nejnovější ročníky sborníku. Sborníky z let 2009 a 2011, které jsou dostupné také online, zmíněny nejsou. To je pravděpodobně dáno snahou o zdůraznění nejnovějších vědeckých prací katedry na úkor prací starších. Součástí úplnějšího přehledu vědeckovýzkumných aktivit (<https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/kkiv/veda-a-vyskum/>) je však seznam sborníků od roku 1998 pouze do roku 2014. Upozornění na nyní aktuální 26. ročník sborníku tedy zatím chybí.

Závěrem bych ráda podotkla, že přes drobné nedostatky, kterým se v textu tohoto rozsahu (na němž se navíc podílelo celkem jedenáct autorů) reálně ani není možné vyhnout, sborník představuje velmi kvalitní zdroj informací o aktuálních trendech v informační vědě, a to se zaměřením na témata, jejichž výzkumem se zabývá Katedra knihovní a informační vědy Univerzity Komenského v Bratislavě.

Recenze byla zpracována podle online verze sborníku. Dostupné z: https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kkiv/Rozne/Zbomik_Kniznicna_a_informacna_veda_26_zbomikkkivxxvi_01.pdf.

PhDr. Linda Jansová, Ph.D.

JANSOVÁ, Linda. STEINEROVÁ, Jela (ed.). *Knižničná a informačná veda: zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. XXVI.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2016. 174 s. ISBN 978-80-223-4252-0. *Knihovna: knihovnícká revue.* 2017, **28**(2), 88–90, ISSN 1801-3252.